

Carl Wilhelm von Sydow – folkloristisk pionjär

Folkloristiken, liksom övriga humanistiska ämnen, pressas idag av krav på allt större "produktivitet", samtidigt som krafter måste läggas på profilering och positionering i förhållande till andra ämnen och nya inriktningar i universitetsvärlden. Inför nya utmaningar och förändringar kan det vara extra givande att göra en återblick till traditionsvetenskapernas ungdomsår. Att Nils-Arvid Bringéus, professor emeritus i etnologi vid Lunds universitet, har publicerat en biografi⁴ över Carl Wilhelm von Sydow (1878-1952) är med andra ord mycket välkommet. von Sydow är Sveriges genom tiderna internationellt mest välkände folklorist. Han introducerade många centrala folkloristiska begrepp, som exempelvis memorat, fikt, ekotyp och aktiv/passiv traditionsbärare, och han förde en lång kamp för att etablera folkloristiken som universitetsämne vid Lunds universitet.

Att det finns ett intresse för att hålla kontakten med traditionsvetenskapernas historia märktes vid den välbesökta sessionen för etnologiska klassiker vid Nordiska Etnolog- och folkloristkongressen i Stockholm sommaren 2006. Traditionsvetenskaperna kan ändå betecknas som i väldigt liten grad "klassikerstyrda" i jämförelse med många andra akademiska discipliner. Från tidigt 1970-tal framåt har det skett en enorm utvidgning av det empiriska fältet, varav även följt en ansenlig teoretisk breddning. Faktum är att merparten av dagens folkloristiska forskning kan förefalla synnerligen fjärran de studier folkloristikens pionjärer bedrev. Kärnan är dock den samma, nämligen intresset för folks sätt att tänka. Denna folkloristiska grundpelare var dock inte alldeles självklar när ämnet utvecklades till en akademisk disciplin i Sverige utan berodde mycket på folkminnesforskningens förkämpe C.W. von Sydows inflytande.

Det framgår tydligt av titeln på Bringéus biografi, "Carl Wilhelm von Sydow som folklorist", att det är von Sydows vetenskapliga roll som står i fokus. Trots

tyngdpunkten på forskningsfrågor och de akademiska sammanhangen framträder även ett fascinerande personporträtt av den stridbare akademikern. Boken är logiskt uppbyggd med ett inledande kapitel ägnat den personliga bakgrunden, efterföljt av kapitel som behandlar forskarkarriären och vetenskapliga nätverk. Avslutningsvis presenteras huvudfrågor i von Sydows forskning. Bringéus iklär sig en mycket diskret berättarroll och föredrar att låta huvudpersonerna själva komma till tals via citat från ett digert källmaterial bestående bl.a. av brev, tal, memoarer och skrifter. Det är ett lyckat grepp som även ger en levande tidsbild.

Från von Sydows barndoms- och ungdomsår lyfter Bringéus speciellt fram detaljer och miljöer som eventuellt påverkat eller utgjort inspirationskällor för senare forskning. von Sydow växte upp i småländsk herrgårdsmiljö i en trakt tidigt förknippad med folkloristiska studier via Hylltén-Cavallius *Wärend och wårdarne*. Förutom de väntade redogörelserna av skolgång och äktenskap har Bringéus ägnat ett underkapitel åt von Sydows ideologiska inriktningar, där i synnerhet dennes intresse för religiösa frågor behandlas. I detta sammanhang framträdde redan i unga år von Sydows tendens att gå sin egen väg. Att han inte skyggade för polemik syns tydligt i samband med licentiatavhandlingen om Finnsågen då han gick ut i hetsig debatt mot historikern Lauritz Weibull. Tvärtemot Weibulls källkritiska skola hävdade von Sydow att senare varianter kan ha högre källvärde än tidigare sådana, något som skulle få stöd i senare forskning. Folksagorna var C. W. von Sydows främsta forskningsområde. Doktorsavhandlingen *Två spinn sagor. En studie i jämförande folksagoforskning* (1907), var det första svenska verket där den geografisk-historiska metoden användes för att fastställa ursprung. von Sydow kom dock senare att framföra starkt kritiska synpunkter på den s.k. finska skolan. Det polemiska draget blev inte mindre framträdande med åren. von Sydows yrkesliv innehöll sålunda sitt mått av konflikter, och bidrog till att han fick vänta ända tills slutet av sin karriär på den professur han så hårt arbetat för.

4 Bringéus, Nils-Arvid, 2006: *Carl Wilhelm von Sydow som folklorist*. Uppsala: Kungl. Gustav Adolfs Akademien för svensk folkkultur. 281s.

von Sydows karriär var huvudsakligen knuten till Lunds universitet, men han undervisade även i Uppsala och Köpenhamn. Därtill gjorde han vidsträckta föreläsningsturnéer genom hela Sverige. 1910 blev han docent i folkminnesforskning. Trettio år senare, i en ålder av 62 år, utnämndes han till innehavare av en personlig professur i nordisk och jämförande folkkulturforskning. Under sin långa och produktiva yrkesbana var von Sydow i allra högsta grad engagerad och involverad i folkloristikens (folkminnesforskningens) etablerande som ett akademiskt forskningsområde. Härmed är Bringéus biografi även en forskningshistorik. Genom att följa von Sydows karriär och produktion ges en spännande insyn i ämnets utveckling från början av 1900-talet till slutet av 1940-talet.

Den skandinaviska dimensionen var viktig för von Sydow och man slås verkligen av det nära utbyte som rådde mellan folklivsforskarna i de nordiska länderna. von Sydow hade god kontakt med bl.a H.F Feilberg, Axel Olrik, Moltke Moe och Knut Liestol. Tillsammans med Kaarle Krohn och Olrik var han

med och grundade Folklore Fellows 1907.

Bringéus biografi om Carl Wilhelm von Sydow är underhållande och lättläst, och utgör enligt min bedömning trevlig läsning även för icke-folklorister. Ett extra avslutande bonus är skådespelaren Max von Sydow kåseri om sin far som sagoberättare, samt en utförlig bibliografi uppgjord av von Sydows elev Jan-Öjvind Swahn. Jag hoppas att flera av traditionsvetenskapernas förgrundsgestalter kommer att tillägnas analytiska biografier av detta slag. I fallet von Sydow kan man inte undgå att fascineras av hur en stark personlighet har påverkat utvecklingen av folkloristiken som vetenskap. Eventuellt inspirerad av den von Sydowska kämparandan är jag mer än någonsin övertygad om att folkloristiken – vetenskapen om människors sätt att tänka – erbjuder ett högrelevant forskningsfält som väl försvarar sin plats i det allt större akademiska utbudet.

Susanne Österlund-Pötzsch